

# En sporre i rätt riktning

**N**yligen besökte jag min hemstad, där jag är född och uppvuxen. En stad i Europa som till invånarantal kan jämföras med Örebro. Det har hänt mycket sedan jag flyttade därifrån, de flesta förändringar är positiva. Många av mina barndomsvänner bor kvar som ett gott tecken på att människor verkar trivas där. Nya bostadsområden växer fram, med fina lekparkar för barn och fräscha träningsanläggningar utomhus för vuxna. De pålitliga och miljövänliga trådbussarna som introducerades på 1980-talet finns kvar och rullar genom staden med samma turtäthet som förr.

Givetvis finns det delar av samhället som jag önskar vore bättre, som att användningen av förnybar energi var större och att gamla byggnader energieffektiviserades. Även om det finns flera exempel på energislöseri som mina yrkesfärgade ögon har svårt att blunda för, finns det även goda exempel på system som förhindrar energislöseriet. Sådant exempel är individuell mätning och debitering (IMD) av el, värme och varmvatten i flerbostadshus. Systemet har funnits så länge jag kan minnas i över hälften av landets lägenheter och är lika självklart som tillgången till färskvatten. Ingen jag känner ser något negativt med att bli debiterad för den energi man gör av med, ingen ifrågasätter det. Tvärtom, systemet uppfattas som rättvist, även om jag ibland hör lite grubblerier över de höga energipriserna. "När jag reser bort så skruvar jag ner värmen och sparar en slant på det", berättade en av mina släktingar. "Inte nog att jag känner mig duktig som gör en insats för klimatet, jag får också pengarna tillbaka!", sade en annan bekant. "Men hur fungerar det i Sverige?", frågar de. "Betalar inte svenska lägenhetsinnehavare för sin energianvändning?". Då brukar jag förklara att för elen betalar de flesta var för sig, men bor man i lägenhet ingår oftast värme och varmvatten i månadsavgiften. "Hmm... men slösas det inte lite med energin då?", brukar de fråga en aning retsamt.

Under min utbildningstid fick jag höra olika "skräckhistorier" om energislöseri. En handlade om en hyresvärd med flera liknande hyreshus, där ett hus hade mycket högre varmvattenanvändning än de andra. Efter lite detektivarbete konstaterades det att en av hyresgästerna använde rinnande varmvatten för att koka potatis under tiden hen var på jobbet. Anledningen? Matlagning utan kostnad. Men elspisen fick hen betala. Fråga mig inte hur det är möjligt, det var många som höjde på ögonbrynen. Även om just detta var ett extremfall behöver man inte leta länge efter fler exempel på energislöseri kopplat till uppvärmning eller varmvattenanvändning. Det är väl inte så ovanligt att diska eller borsta tänderna under rinnande varmvatten? Och hur

många lägenhetsinnehavare skruvar ner termostaterna när de reser bort? Hur många tänker på att justera värmen i stället för att låta fönstren stå på glänt när det är för varmt? Exempelen är många.

I Sverige fick Boverket nyligen i uppdrag av regeringen att göra en uppföljning av de två utredningar kopplade till IMD som gjordes 2014 och 2015. Boverket ska undersöka "om det kan finnas skäl att införa krav på individuell mätning av värme och tappvarmvatten på lägenhetsnivå, i ljuset av 'ändrade ekonomiska förhållanden'". Jag välkomnar regeringens nya uppdrag till Boverket, tack vare det kan diskussionen om samhälls- och klimatvinsterna vid införandet av IMD fortsätta och kanske få ett nytt liv i energieffektiviseringsdebatten.

Många aktörer är glada över Boverkets slutsatser gällande IMD-utredningarna, av remissvaren att döma, andra är inte det. Det fanns säkert goda skäl till varför man en gång i tiden valde just den modell vi har i Sverige. Emellertid var det få som visste vad den förstärkta växthuseffekten var. I dag känner de flesta till begreppet.

Personligen tycker jag att det ska löna sig att ha en god energihushållning. Energimätare kan ofta vara "ögonöppnare" och underlätta för oss att göra kloka klimatval i vardagen. Varför inte ge hyresgästerna eller bostadsrättsinnehavarna incitament och makten att själva bestämma över hur mycket energi de vill göra av med? Både individen och klimatet kan vinna på det. Det fungerar i andra länder, det kan fungera även här.



Joanna Weiss  
Energi- och klimatrådgivare  
och styrelseledamot  
i Energirådgivarna